RAADSVOORSTEL

ONDERWERP
Programmabegroting 2026

BESLISPUNTEN
1 De programmabegroting 2026 vast te stellen.
2 Het positieve saldo van € 46.553 te storten in de Algemene risico Reserve.

INLEIDING
Hierbij biedt het college de programmabegroting 2026 ter vaststelling aan de raad aan. In deze programmabegroting is ook de meerjarenraming 2027-2029 opgenomen en de investeringslijsten 2026-2029. In de begroting 2026 is de Kadernota 2026 verwerkt.

Om u extra te faciliteren hebben wij de inleiding in dit advies opgenomen. Deze inleiding kunt u min of meer beschouwen als uittreksel van de begroting.

Inleiding programmabegroting 2026
Hierbij presenteren wij u de programmabegroting 2026. Deze begroting is gebaseerd op de kadernota 2026 en de bijgestelde inzichten vanuit de bestuursrapportage 2025. De begroting heeft een positief saldo van € 46.553. Meerjarig is er voor onze gemeente geen sluitende begroting als gevolg van het zogenaamde uitgestelde "ravijnjaar".

Deze programmabegroting vormt het slotstuk van de huidige bestuursperiode en legt tegelijk de fundamenten voor de volgende. We kijken met waardering terug op de bereikte resultaten, maar zijn ons bewust van de stevige opgaven die voor ons liggen. Maatschappelijke vraagstukken worden steeds urgenter, terwijl de koers van het Rijk onvoorspelbaar blijft. De financiële horizon toont een toenemende druk, het structurele begrotingstekort loopt op tot € 7 miljoen (jaarschijf 2029) wat vraagt om bestuurlijke standvastigheid, gezamenlijke verantwoordelijkheid en gerichte investeringen in wat Twenterand écht vooruithelpt. Gezien het nadrukkelijke verzoek van de raad terughoudend om te gaan met ingrijpende bezuinigingen, zijn structurele hervormingen uitgesteld en vormen deze een belangrijke opdracht voor de nieuwe gemeenteraad. Ter voorbereiding voor de nieuwe raad heeft het college opdracht gegeven voor een (benchmark)onderzoek om beter inzicht te krijgen in de eigen financiële cijfers. Daarnaast heeft de raad bij de vaststelling van de kadernota een motie aangenomen om een productenboek te ontwikkelen.

Naar aanleiding van de bijgestelde inzichten vanuit de bestuursrapportage 2025 blijkt dat er meerjarig extra moet worden geraamd voor de geïndiceerde jeugdhulp en de maatwerkvoorzieningen Wmo als gevolg van een toenemend aantal gebruikers. Doordat het budget voor Wmo-begeleiding en dagbesteding kan worden afgeraamd bedragen de totale extra kosten voor 2026 binnen het sociaal domein circa € 1 miljoen. Het eindsaldo resteert in een tekort waarvan € 550.000 wordt opgevangen met een bijdrage uit de Algemene Risico Reserve.

Daarnaast wordt er met deze begroting een voorstel gedaan voor een extra leerplichtambtenaar. In lijn met de nieuwe nota reserves en voorzieningen worden onttrekkingen uit de reserves als afzonderlijke voorstellen in deze begroting opgenomen.

Koers
Deze begroting kent dezelfde koers als de vastgestelde kadernota, inclusief de aangenomen moties en amendement. Bij het maken van strategische keuzes houden we vast aan het bestuurlijk gekozen ontwikkelperspectief: een economisch sterk Twenterand met een sociaal kloppend hart. De IBN

sociaal domein, de Maatschappelijke Agenda, het Programmaplan Woningbouw en de startnotitie voor de economische visie vormen hierin de dragende pijlers.
In de omgevingsvisie 2.0 die in 2026 dient te worden vastgesteld krijgen deze pijlers een belangrijke plaats. Deze visie biedt een integrale benadering voor hoe wij met elkaar naar de toekomst kijken van de leefomgeving van onze gemeente richting 2050.

Programma's
Binnen het sociaal domein blijft de inzet gericht op het versterken van zelfredzaamheid, participatie en preventie, met blijvende aandacht voor kwetsbare inwoners. Het ruimtelijk domein richt zich op het versnellen van de woningbouw en het realiseren van een bereikbare, veilige en klimaatbestendige leefomgeving. Het domein economie en vrijetijdsbesteding draagt bij aan een vitaal en aantrekkelijk woon- en leefklimaat, zowel in de kernen als op het platteland.

In 2026 werken we aan omvangrijke opgaven zoals woningbouw, vastgoedbeleid, duurzaamheid, de omgevingsvisie, de transformatie van het sociaal domein, het subsidie- en inkoopbeleid, de kanaalproblematiek, het vluchtelingenvraagstuk en het versterken van bestaanszekerheid en participatie. Intern zetten we stappen om de basis op orde te krijgen, waaronder de verbouwing van het gemeentehuis. Het onderzoek naar de gevolgen van de uitstroom van de WSW bij de buitendienst is gaande, waardoor het op dit moment nog te vroeg is voor conclusies.

Conform het coalitieakkoord is deze begroting uitgewerkt in drie programma's. Voor een nadere toelichting op de inhoudelijke ontwikkelingen en toekomstperspectieven verwijzen wij u naar de afzonderlijke inleidingen per programma en de bijbehorende doelenboomteksten. Deze zijn grotendeels gelijk aan de kadernota.

Financiën
Deze programmabegroting is opgesteld op basis van de Kadernota 2026. Daarbij zijn ook de structurele effecten uit de bestuursrapportage 2025 verwerkt. In de financiële tabel worden alle afwijkingen overzichtelijk weergegeven, onderverdeeld in drie categorieën: financiële afwijkingen, afwijkingen vanuit de bestuursrapportage en afwijkingen als gevolg van overige voorstellen.
Vanaf 2024 mogen gemeenten een deel van hun reserves en overschotten inzetten voor het dekken van structurele lasten. In deze programmabegroting maken wij voor het eerst gebruik van deze nieuwe mogelijkheid. In de onderstaande tabel ziet u dat een bedrag van € 550.000 wordt onttrokken uit de algemene risicoreserve, waarna het begrotingssaldo positief uitvalt. Deze maatregel biedt geen structurele oplossing voor tekorten.
De staat van reserves en voorzieningen in deze begroting is conform de door de raad vastgestelde 'nota reserves en voorzieningen'.

Het saldo van de Kadernota 2026 vormt het uitgangspunt voor het financiële overzicht. De financiële gevolgen van de Kadernota zijn terug te vinden in de tegel "Verwerkte besluiten uit de Kadernota 2025". Deze worden niet opnieuw weergegeven in de onderstaande tabel.

BEGROTING 2026 en verder	2026		2027		2028		2029	
Saldo kadernota 2026 (na besluitvorming raad)		617.086 v		-999.195 n		-4.601.512 n		-5.597.625 n
Financiële afwijkingen:								
Inflatiecorrectie op bedragen uit meerjarenbegroting 2025		-155.000 n		-321.000 n		-385.000 n		-647.000 n
Kapitaallasten (o.a. activering verbouw gemeentehuis naar voren gehaald, waardoor per 2026 eerste kapitaallasten ontstaan, i.p.v. per 2027. Met ingang van 2028 zijn daarnaast de kapitaallasten van de nieuwbouw Oranjeschool geraamd).		-247.000 n		7.800 v		-332.000 n		-254.000 n
		215.086 v		-1.312.395 n		-5.318.512 n		-6.498.625 n
Grote afwijkingen n.a.v. de berap:								
Sociaal:								
	-546.000 n		-568.000 n		-591.000 n		-614.000 n	
Maatwerkvoorzieningen WMO (HO) is bijgeraamd als gevolg van toenemend aantal gebruikers								
Het budget voor begeleiding en dagbesteding wordt afgeraamd aangezien de verwachtte toename in aantallen uitblijft.	312.000 v		325.000 v		338.000 v		351.000 v	
Er moet extra worden bijgeraamd (naast het bedrag dat in de kadernota is genoemd) voor de geindiceerde jeugdhulp	-802.000 n		-773.000 n		-802.000 n		-832.500 n	
Kosten voor leerlingenprognoses waren niet juist geraamd	-6.150 n		-6.300 n		-6.400 n		-6.600 n	
		-1.042.150 n		-1.022.300 n		-1.061.400 n		-1.102.100 n
Ruimte:								
Onkruidbestrijding, we mogen geen bestrijdingsmiddelen meer gebruiken, kosten van branden en vegen liggen veel hoger.		-46.000 n	n	-47.000 n		-48.000 n		-49.000 n
Economie:								
Hogere kosten zwembad de Zandstuve door verplichte controles en handelingen vanuit de nieuwe Omgevingswet voor de machinekamer (moet door extern bedrijf worden uitgevoerd)		-7.700 n		-7.900 n		-8.000 n		-8.200 n
Bedrijfsvoering:								
Algemene uitkering conform raadsbrief over de gevolgen van de meicirculaire	40.000 v		33.000 v		358.000 v		-275.000 n	
	542.000 v		-7.000 n		-204.000 n		651.000 v	
Decentralisatie uitkeringen (zijn reëel geraamd in onze begroting, dus voordeel voor de begroting								
Salariskosten raad en personeel, lagere CAO stijging	425.000 v		423.000 v		445.000 v		469.000 v	
Arbokosten, nieuwe aanbesteding arbodienst	-15.000 n		-16.000 n		-16.000 n		-17.000 n	
		992.000 v		433.000 v		583.000 v		828.000 v
Overige wijzigingen								
lagere huuropbrengst gemeentehuis, vanaf half 2026 verhuurbaar (€ 230.000 aan inkomsten geraamd, dit is niet haalbaar)		-150.000 n		-100.000 n		-102.200 n		-104.500 n
Uitbreiding leerplichtambtenaar - voor 2026 aanvullend 13 uur bovenop de reeds beschikbare 24 uur vanuit de motie (loopt af eind 2026), en voor 2027 en verder 37 uur		-35.000 n		-99.000 n		-104.000 n		-109.500 n
Kostendekkende producten door verschuiving van kredieten (btw toerekening over kosten geeft een voordeel c.q. nadeel)		-45.200 n		525.000 v		348.000 v		414.000 v
Woon-werkverkeer vergoeding personeel conform CAO		-385.000 n		-385.000 n		-385.000 n		-385.000 n
Diverse verschillen		517 v		13.750 v		-22.162 n		-42.233 n
Saldo begroting		-503.447 n		-2.001.845 n		-6.118.274 n		-7.057.158 n
Eenmalige bijdrage Algemene Risico Reserve		550.000 v		0		0		0
Voorlopig saldo begroting		46.553 v		-2.001.845 n		-6.118.274 n		-7.057.158 n

Aangenomen moties en amendement kadernota 2026

Voor het volledige overzicht wordt onderstaand nog even kort de aangenomen moties en amendementen van de kadernota 2026 herhaald.
Amendement A08 Structurele besparingen
Motie M22 Vastgoed-pilot verkoop Middendorpshuis Den Ham
Motie M23 Efficiënte organisatie slimme raad - Verkenning AI
Motie M24 Inventarisatie recreatiewoningen vs permanente woningen
Motie M25 Verkeersveiligheid en bereikbaarheid herdenkingsmonument
Motie M26 Geen overwaarde sociale huizen voor bouwers ontwikkelaars
Motie M27 Vervolg uitvoering Roelofsbrink
Motie M28 Bomen langs wegen
Motie M29 Inzage broodnodig om keuzes te maken
Motie M30 Een nachttrein voor Twenterand
Motie M35 Opkomst bevordering verkiezingen
Motie M37 Verbetering raadsvoorstellen

Risico's
Ten tijde van het opstellen van deze begroting is er sprake van onzekerheid over de landelijke koers als gevolg van nieuwe verkiezingen. Gemeenten en andere publieke organisaties hebben de afgelopen jaren geïnvesteerd in beleidsontwikkelingen waarvan het vervolg nog onduidelijk is. Meer informatie over deze en andere risico's vindt u in de paragraaf weerstandsvermogen. Onze beschikbare weerstandscapaciteit bedraagt € 20.542.005 en de risico's vereisen een weerstandsvermogen van € 4.592.500. Dat betekent een dekkingsratio van bijna 4,50 en dat ligt ver boven de norm van 1. Dit lijkt een solide positie, maar moet uitdrukkelijk worden beschouwd in de context van de meerjarige tekorten en de verwachte noodzakelijke ombuigingen die nog moeten plaatsvinden.

BEOOGD EFFECT

De programmabegroting 2026 draagt bij aan Bedrijfsvoering, een volledig en betrouwbaar beeld van de gemeentelijke financiële positie en een kwalitatief goede, effectieve en efficiënte ondersteuning en advisering aan bestuur en organisatie.

ARGUMENTEN

1.1 Tijdige vaststelling van de programmabegroting
De programmabegroting 2026 dient voor 15 november 2025 door de raad vastgesteld zijn en aan de provincie aangeboden te worden (GW art.191.2).

1.2 De programmabegroting is een wettelijke verplichting
In de gemeentewet is vastgelegd dat iedere gemeente jaarlijks een programmabegroting vaststelt voorafgaand aan het jaar dat waarvoor zij dient (GW art.191.1). Uw college bereidt deze begroting voor en de raad ziet erop toe dat de begroting structureel en reëel in evenwicht is. De raad autoriseert met het vaststellen van de begroting de totale lasten en de totale baten per programma en het overzicht van de algemene dekkingsmiddelen. Na vaststelling van de programmabegroting 2026 door de raad kan uw college in 2026 beschikken over financiële middelen om de opgedragen taken uit te voeren om daarmee de beoogde doelen te realiseren en aan de financiële verplichtingen te voldoen.

KANTTEKENINGEN

1 Dekking bij wijzigingsvoorstellen
Indien de raad voorstellen voor wijziging van deze begroting doet door amendementen en moties aan te nemen welke financiële gevolgen hebben, dan moeten deze amendementen voorzien zijn van dekkingsvoorstellen. Wanneer het gaat om amendementen welke structurele financiële gevolgen hebben dient structurele dekking gevonden te worden. De Algemene Risico Reserve is als dekking geen optie. Onttrekkingen aan reserves worden door de provincie in beginsel niet beschouwd als structureel dekkingsmiddel.

2 Consequenties van wijzigingsvoorstellen
Wanneer bij de raadsbehandeling de beleidsaccenten en middelen in de programmabegroting 2026 wijzigen door aangenomen amendementen en moties kan dat gevolgen hebben voor de inzet van de ambtelijke capaciteit. Dit zal, indien van toepassing, duidelijk worden in de uitwerking van de consequenties van de moties en amendementen welke aan de raad aangeboden wordt na vaststelling van de programmabegroting 2026.

UITVOERING

Met het vaststellen van de programmabegroting 2026 door de raad is uw college geautoriseerd om de uitvoering in 2026 op te pakken. In 2026 wordt bij de bestuursrapportage (Berap) over mogelijke beleidsmatige en/of financiële relevante afwijkingen tussentijds gerapporteerd. Daarnaast heeft ons college de reguliere actieve informatieplicht naar de raad.

FINANCIËN

De financiële toelichting is opgenomen in het onderdeel ‘financieel overzicht’ van de inleiding van de programmabegroting 2026
Indien de raad de voorliggende programmabegroting amendeert, verzoeken wij, indien deze amende-menten financiële gevolgen hebben, aan te geven in welke richting de financiële oplossing gezocht moet worden. Naast deze spelregel geldt dat structurele uitgaven met structurele middelen gedekt dienen te worden. De Algemene Risico Reserve is in die gevallen als dekking geen optie. Incidentele middelen kunnen met incidenteel geld, zoals reserves, worden opgevangen. Hierbij geldt dat de toezichthouder uitgaven voor een periode van 3 jaar in principe als incidenteel aanmerkt.

COMMUNICATIE EN PARTICIPATIE

Op 8 oktober a.s. wordt de programmabegroting 2026 aangeboden aan de gemeenteraad.
De programmabegroting 2026 wordt gepubliceerd via de begrotingsapp van de gemeente Twenterand: https://twenterand.begrotingsapp.nl/
Naast dat een persbericht wordt gepubliceerd, wordt een ‘Begroting in één-oogopslag’ uitgegeven. Hierin wordt op overzichtelijke wijze de informatie over de gemeentelijke uitgaven en inkomsten weergegeven.

BIJLAGEN

1 Programmabegroting 2026
2 Raadsbesluit

Burgemeester en wethouders van Twenterand

de secretaris,

P.F.G. Rossen

de burgemeester,

G.J. Gorter

Zaaknummer: 1345058
Documentnummer: 1346163